

Sygn. akt: III AUa 1702/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2013 r. w Łodzi

sprawy **U. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o wcześniejszą emeryturę i wysokość emerytury,

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 10 października 2012 r., sygn. akt: V U 734/12;

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego w ten sposób, że podejmuje od dnia 22 maja 2012 r. wypłatę emerytury pobieranej przez U. K. na podstawie decyzji z dnia 30 czerwca 1994 r. nr (...), wstrzymując wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sygn. akt III AUa 1702/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 października 2012 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie U. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 8 czerwca 2012 roku, którą przyznano wnioskodawczynie emeryturę od (...) roku tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, której wysokość ustalił na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na kwotę 571,38 złotych brutto.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 28 lutego 1994 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 20 stycznia 1994 roku, odmówił U. K. prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na brak wymaganego 20-letniego stażu pracy oraz nie zaliczenie dziecka, nad którym wnioskodawczynie sprawuje opiekę do I grupy inwalidzkiej.

Prezes ZUS z dniem 1 czerwca 1994 roku przyznał U. K. – w drodze wyjątku- prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury

pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki w wysokości najniższej określonej w przepisach ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

W dniu 24 kwietnia 2012 roku U. K. złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury oraz o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z dnia 23 maja 2012 roku ZUS ponownie ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 52 247,91 złotych. Do obliczenia podstawy kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1976 roku do 31 grudnia 1985 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 29,17 %. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez kwotę 1220,89 złotych tj. kwotę bazową, co dało kwotę 356,13 złotych.

Wnioskodawczyni ma łącznie 10 lat, 3 miesiące i 6 dni czyli 123 miesiące okresów składkowych oraz 30 miesięcy okresów nieskładkowych.

Zaskarżoną decyzją z dnia 8 czerwca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał wnioskodawczyni emeryturę od dnia 22 maja 2012 roku w kwocie 571,38 złotych. Zaskarżoną decyzją poinformowano wnioskodawczynię, że z chwilą spełnienia warunków do emerytury z art. 24 ustawy ustały przesłanki do pobierania świadczenia w drodze wyjątku.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, iż przyznanie prawa do emerytury na zasadach ogólnych powoduje, że wnioskodawczyni nie może domagać się dalszego pobierania emerytury przyznanej w drodze wyjątku, chociaż emerytura przyznana na zasadach ogólnych jest mniej korzystna. Sąd zważył, że emerytura przyznana w drodze wyjątku nie daje wnioskodawczyni prawa do dalszego pobierania tego świadczenia jako korzystniejszego, po nabyciu prawa do emerytury na zasadach ogólnych, gdyż z chwilą nabycia prawa do emerytury na zasadach ogólnych ustala przesłanka do dalszego pobierania emerytury w drodze wyjątku.

Mając powyższe na uwadze oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez wnioskodawczynię, która zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 83 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r, Nr153, poz.1227 z późn. zm.) przez jego błędną interpretację wyrażającą się w uznaniu, że uzyskanie przez wnioskodawczynię prawa do emerytury na ogólnych zasadach automatycznie pozbawia ją pobierania przyznanej przez Prezesa ZUS bezterminowo emerytury na zasadzie wyjątku, a to wobec uzyskania niezbędnych środków utrzymania, podczas gdy ustawa nie definiuje tego pojęcia, a orzecznictwo zarówno Sądu Najwyższego, jak i sądów administracyjnych wypracowało kryteria obiektywnej oceny sytuacji materialnej uprawnionych do takiej emerytury. Skarżąca zarzuciła także naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie sytuacji materialnej wnioskodawczyni powstałej w wyniku wstrzymania jej prawa do dalszego pobierania emerytury w drodze wyjątku i brak poczynienia jakichkolwiek ustaleń w zakresie porównania dochodu wnioskodawczyni w odniesieniu do minimalnej wysokości emerytury.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji z dnia 8 czerwca 2012 roku przez pozostawienie wnioskodawczyni emerytury przyznanej w szczególnym trybie ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, m. in. że pozbawienie jej kwoty dotychczas pobieranej emerytury narusza powołane w zarzutach przepisy oraz zasady sprawiedliwości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako zasadna skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji w ten sposób, że podejmuje od dnia 22 maja 2012 roku wypłatę emerytury pobieranej przez U. K. na podstawie decyzji z dnia 30

czerwca 1994 roku wstrzymując wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z art. **180 ust.** 1 pkt.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Dz.U.2013.1440 j.t.) osoby, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne na podstawie przepisów, o których mowa w art. 195 - zachowują prawo do tych świadczeń w wysokości ustalonej przed dniem wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2-5 i z uwzględnieniem ust. 6-9.

Jak wynika z decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 30 czerwca 1994 roku ubezpieczona uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 1994 roku na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. 40, poz. 267 ze zm.), tym samym wyczerpuje to dyspozycję art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, która weszła w życie od dnia 1 stycznia 1999 roku.

Artykuł 180 kształtuje sytuację prawną osób, którym w chwili wejścia w życie ustawy przysługiwały świadczenia na podstawie starego prawa ubezpieczeń społecznych, tzn. miały ustalone prawo do emerytury/renty decyzją organu rentowego, bez względu na to, czy je pobierały. Przepis ten czyni zadość ogólnym dyrektywom stanowienia nowych przepisów prawnych, uwzględniając zasadę ochrony praw nabytych i *lex retro non agit*. A zatem świadczeniobiorcy, którzy nabyli prawa do emerytur i rent przed dniem 1 stycznia 1999 r. zachowują te uprawnienia w wysokości ustalonej przed wejściem w życie ustawy o e.r. FUS. Jednocześnie przy ustalaniu wysokości świadczeń tych osób stosuje się przepisy ustawy o e.r. FUS (Kamil Antonow- Komentarz do art. 180 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stan prawny na dzień 30.09.2009 r.).

Okoliczność, że ubezpieczona pod rządami ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wystąpiła o przyznanie prawa do renty na podstawie art. 24 w brzmieniu obowiązującym przed zmianą z dnia 4 grudnia 2013 roku (Dz. U. 2013,1440) nie zmienia w żadnej mierze faktu, że wcześniej już nabyła prawo do emerytury. Przepis art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa. Z treści tego przepisu wynika zatem, że nie stanowi on samodzielnej podstawy wstrzymania wypłaty świadczeń, bowiem wstrzymanie ich wypłaty zostało uzależnione - między innymi - od powstania okoliczności uzasadniających ustanie prawa do świadczeń. Przepis ten odsyła zatem do innych przepisów, które określają okoliczności uzasadniające ustanie prawa do świadczeń. Zawiera je rozdział 1 działu VIII ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zatytułowany "Powstanie i ustanie prawa do świadczeń". Pierwszy z nich (art. 100) określa przesłanki powstania prawa do świadczeń, zaś dwa kolejne, tj. art. 101 i 102, określają przesłanki ustania takiego prawa. Artykuł 101 pkt 1 ustanawia ogólną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa. Artykuł 101 pkt 2 potwierdza regułę, że prawo do świadczeń ustaje wraz ze śmiercią osoby uprawnionej. Natomiast art. 102 wskazuje sytuacje, w których, niezależnie od przyczyn wynikających z ogólnej zasady określonej w art. 101 pkt 1 i przyczyny z art. 101 pkt 2, ustaje prawo do świadczeń uzależnionych od okresowej niezdolności do pracy oraz prawa do renty szkoleniowej. Z porównania tych przepisów wynika, że prawo do wcześniejszej emerytury dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149 ze zm., powoływanego dalej, jako "rozporządzenie z 1989 r."), podlega zasadzie ustalonej w art. 101 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Dla ustania tego prawa wystarczy zatem stwierdzenie ustania któregokolwiek z warunków wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Przepis art. 101 pkt 1 określa zatem w ten sposób, w odniesieniu do rozważanej emerytury, okoliczności "uzasadniające ustanie tego prawa" i tym samym wstrzymanie wypłaty świadczenia w rozumieniu art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUZ (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2005 roku I UK 189/04 OSNP 2006/1-2/23, OSP 2006/7-8/05).

W niniejszej sprawie organ rentowy nie wskazał jako podstawy wstrzymania wypłaty emerytury wcześniejszej ustania przesłanek jej przyznania. W odpowiedzi na odwołanie organ powołał się na treść art. 83 ust.1 ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zgodnie, z którym ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie. Przepis ten, jak wcześniej wskazano, nie stanowił jednak podstawy do przyznania ubezpieczonej świadczenia w postaci wcześniejszej emerytury i nie mógł stanowić podstawy do wstrzymania jej wypłaty. Podkreślenia wymaga, wbrew twierdzeniu organu rentowego, że przesłanki przyznania ubezpieczonej świadczenia były tylko te, które wymieniało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekującymi się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. z dnia 18 maja 1989r.) i nie należały do nich przesłanki, które są aktualnie zawarte w obowiązującym art. 83 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W sytuacji gdy wcześniejsza emerytura jest bardziej korzystna od emerytury przyznanej na podstawie art. 24 to w oparciu o art.95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wypłacie podlega świadczenie wyższe.

Z wyżej podanych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386§1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.